

Urejuje:
J a k o b D i m n i k,
učitelj na II. mestni šoli v Ljubljani.

Št. 8. Ljubljana, 16. mal. travna 1895. XXXV. leto.

Vsebina: Aleluja. — S.: Junge-jeva prirodoepisna metoda. — Jos. Ciperle. Narodna vzgoja. — Listek. — Književnost. — Naši dopisi. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Aleluja!

Po širem svetu zvení v teh dneh mogočna, navdušena pesem:
„Gospod je vstal od smrti! Aleluja!“

Zavist, duševna zaslepljenost, trinoštvo je pred davnimi leti zastavila pot Spasitelju človeštva, hotela je večno resnico pri nje porodu zadušiti in spone suženstva trdeje prikovati na človeški rod. Geslo vladajočega duha in vladajoče brezsrčnosti je bilo: Sužen ostani človek, kateri nima moči v svoji roki; v robstvu naj pogine kot pes, da nam ostane sila, mogočnost, nasladnost! — In da ni Njega, ki je z močjo Svoje vseмогоčnosti strl smrti vrat in jo zdrobil z voljo Svojo, ostal bi človek pribit na skalo, in v denšnjih dneh bi še resnično živel starega veka Prometej! In zaganjali bi se v njega razgaljene, krvaveče prsi lačni orli, ki bi sitili svojo nenasitljivost s samo človeško krvjo in njega mesom, ki bi mu srce trgali iz vročega oprsja ter je metali v hrano in zabavo svojim strastem.

Toda ne — Aleluja! — To, kar ne more človek, semlel je v nič On, ki je v pravečnih vekih svojega bitja na vekov veke dal žezlo vladajoče oblasti resnici in pravici — uničil je smrt, ž njo suženost, podlost, strast! In nad razvalinami propalega človeštva je vzplaval duh, ki je našel pot v srca, katera so se mu blagovoljno odpirala kot cvetju nedro, kadar mu noč pošlje poživljajočo roso!

Dà, palo je to, kar ni človeškega! Ali iz tega velikanskega groba, v katerega je moral leči malone vesoljni svet, vstajal je pozneje v urah, ko počivajo čujoča, blaga človeška srca, duh in hodil med svet budit staro krivico in nasilstvo, preganjat resnico in pravico! Z zmago nad smrtjo je nastal boj. In stoletja že suče svoje dvorezno kopje, ki je otrovano z vso mogočo zlobnostjo — laž proti resnici in hoče to nebeško hčer podjarmiti sebi in si uglasiti stezo v izkušena srca, nad katerimi je že plul življenski vihar, a tudi v srca, ki se v mladih prsih poživljajo ob zlatih naukih učiteljev svojih!

In gorje mu, kdor sprejme v sé peklenškega otroka!

In kakor so čuli ob Kristovem grobu stražniki, da ne bi iz mrtve skale vzplavala živa resnica, takó čujejo ob teh mladih srcih zvesti čuvaji, da ne more v živa srca mrtva laž.

O, tisočkrat blagor mu, kdor je umoril gada, ki je hotel ostrupiti mlado, nedolžno dušo! —

In kaj ima učitelj od tega? — Jediná zavest mu je plačilo, zavest, da je storil svojo dolžnost, da je otel človeško življenje iz pogube in propasti — človeško življenje! — „Ein Menschenleben — o, es ist so viel!“ — Drugačno plačilo — žal — mu je danes pravljica...

Pri krstu svojega stanu je prejel sužnost v dar. In solze so gorele na oskromnem kruhu, in na roki, katera je vodila patricijske otroke, visela je veriga, ter preklestvo je uklanjalo njega glavo biču neusmiljenega gospoda! — Žalostna, toda resnična zgodovina preteklih, prvih dnij.

A dviga se zavesa tam v daljni dalji, ko bode veselejše nego danes smel in mogel klicati učitelj: Aleluja! Ako prodira bolj in bolj sleharno, najmanjše prepričanje, gotovo bode prodrlo tudi to:

Kdo domu bila pômoč, kdo boritelj,

Rešnik mu, oče in vodnik? — Učitelj!

Kolika žalost pretrese tovariševo dušo, kadar vidi, da njega brat radovoljno pozvanja pokopu svojega napredka, povzdigi in časti svojega stanu. Zakaj bi molčali? Koliko jih je, kateri imajo zmožnost in sredstvo, da bi se pospešil naš razvoj! Ali ti plavajo po drugi vodi in utonejo prej, predno dosežejo svoj nestanovski namen.

Aleluja, tovariši! Vstajenja dan bodi naš dan! — Dušo svojo izlij v besedo, ki brani tvoj stan, in srce se oglašaj v vsem svojem delovanji takó, kakor v teh svečanih dneh po vesoljstvu božjem zmagoslavna, veličastna pesem: Aleluja! — —

„Tovariš.“

Junge-jeva prirodopisna metoda.

(Za zborovanje novomeškega učiteljskega društva dné 25. svečana 1895 sestavil S.)

Nisem mislil o lanski konferenciji, ko mi je bilo čast, pred Vami razpravljati o Lavtarjevi računski metodi, da bom tako kmalu zopet imel priliko, poročati Vam o drugi znameniti metodi na drugem polji. Še veliko manj znana je Junge-jeva prirodopisna metoda v nas, kakor pa Lavtarjeva računska, katera je bila vsaj po imenu znana vsakemu slovenskemu učitelju. Žal, da le po imenu, kajti, da-si se je vsaj pisalo o njej in sicer vedno ugodno, vendar se je še malokdo potrudil, resno pečati se ž njo, kam še le dejanski uvesti jo. In vendar bi to zaslužila v polni meri!

Porodila se je Junge-jeva metoda pred blizu 20. leti v Nemčiji in šteje tam vedno rastoče število privrženecv, kar jo gotovo priporoča. V Avstriji se je komaj pred par leti pričelo neko gibanje v tem oziru in skoro takrat začel je pisati o njej tudi „Popotnik“, ki se je precej postavil na njeno stališče. Pri nas na Kranjskem pa se — kolikor jaz vem — še ni pisalo o njej in je sploh menda danes prvikrat, da se javno govori o njej. Zaradi tega mislim, da Vas bode nekoliko zanimala ta nova snov in zató sem si jo izbral za svoje današnje predavanje.

Prirodopisni pouk se je pri nas doslej vršil izključno le na podlagi beril po tako zvani monografični metodi. Uže, ko smo l. 1892. sestavljali podrobne načrte za realije, prevzela me je misel, da to postopanje ne more biti preveč plodovito, ker ni nikake prave organske zveze mej posameznimi prirodopisnimi predmeti. Monografična metoda namreč opisuje le posamezna bitja in sicer slučajno, t. j. kakor jih prinaša letni čas in brez ozira na sorodnosti. Reči moram, da mi ni hotelo to posebno ugajati in da sem premišljeval, ali more tak pouk prinesiti kaj hasni ali ne. Saj je vendar glavni pogoj vsacega pravega pouka ta, da podaje vso snov kot organsko celoto, ker le taka ima stalno vrednost, le tako moremo si popolnoma prisvojiti kot svojo duševno last. Tukaj pa nedostaje do cela tiste organske vezí in po pravici moremo dvomiti, da-li je mogoče tako snov, ki se nam ponuja le v posameznih kosih, prilastiti si za vedno. To je naravnost psihološka nezmožnost.

Dalje se mi je tudi zdelo, da to ne more biti zanimivo za učenca, kajti zanimanje vzbuja v nas zopet le tisto, kar se organsko veže z nam uže znanim. Premišljuje to, sem skoraj prišel do zaključka, da ta metoda ne more biti dobra, ko sem v jeseni istega leta odšel v Maribor v meščansko-učiteljski tečaj. Lahko si mislite moje veselje, gospôda moja, ko sem tam čul mojim mislim enako obsodbo naše opiso-

valne prirodoepisne metode. Direktor Schreiner imenoval jo je jako karakteristično „Steckbriefmethode.“ In to je, bogme, v istini. Dà, to je prava „Steckbriefmethode“, ki vsako živalico lepo po vrsti opiše od glave pa do repka v blaženi dolgočasnosti in s tem zamori v učencu vse veselje do prirodoписа, vso ljubezen do narave.

V mariborskem tečaju seznanil sem se natančno z Junge-jevo metodo — bili so tudi nastopi iz nje — in reči moram, da me je popolnoma prevzela.

Ako motrimo zgodovino prirodopisnih véd, vidimo, da so se ône začele razvijati lepó še-le od ônega časa, kar je Bacon Verulamski izrekel misel, da naj se proučujejo induktivnim potom, t. j. z opazovanjem in izkustvom. Prej so se ubijali zlasti s sistemovanjem. Enaki razvoj zasledimo tudi pri metodi v prirodopisnem pouku. Za časa Linné-jevega in še dolgo potem se je zgol sistemizovalo. Potem pa se je metoda počasi razvijala. Najbolj so uplivali na njen razvoj Zerrenner, Lüben in Junge. Zerrenner je prvi zahteval postopanje po koncentričnih krogih, katero idejo je Lüben v Diesterwegovem „Wegweiser“ in v nekaterih lastnih delih izvéł do konca. Junge pa je zapustil to pot in prilágodil prirodopisni pouk popolnoma sedanjemu postopanju v prirodoznanskih védah, opazovanju namreč in iskanju naravnih zakonov.

Takó imamo danes tri metode: monografično, Lüben-ovo in Junge-jevo.

O nedostatkih monografične metode govoril sem uže preje. Njena prednost je ta, da se pri njej vsak objekt, natančno ogleda; vendar ji nedostaje razpregleda, ker ne sistemizuje.¹⁾

Tudi po Lüben-ovi metodi, ki pa je le bolj v navadi v višjih šolah, se opisujejo posamezna bitja iz vseh treh kraljestev, toda ne brez medsebojne zveze, temveč se individuji po redih, družinah, vrstah itd. med seboj primerjajo, dok se konečno združijo v sistematično celoto. Posamezni predmeti izvolijo se po strogem načrtu po koncentričnih krogih, takó, da vsak letni krog obsega organično celoto, ki se v vsakem nadaljnjem letu razširi. Prednosti te metode so: 1.) natančno opazovanje in medsebojno primerjanje posameznih predmetov in 2.) skrbni izbor snoví, pri katerem se gleda na važno zahtevo: od znane do neznanega. Nje velik nedostatek pa je prestrogo sistemovanje, ki učencem jemlje veselje do učenja, ker jim je dolgočasno.

Junge-jeva metoda ne zahteva toliko znanja posameznostij, ona teži po tem, da učenci prav umevajo prirodo in njene večne, nemin-

¹⁾ Da je ta metoda dolgočasna, čutili so tudi uže drugi. Zató so priporočali, da se pouk nekoliko oživi, takozvani paralelizem, (Cf. Petkovšek: Živalski paralelni običaji. Uč. Tov. I. 1893.) Pis.

ljive zakone, z jedno besedo, postavi se popolnoma na stališče, katero sedaj zavzemajo prirodoznanske véde. Opiraje se na Humboldtov izrek: „Vsak košček zemlje je podoba celote“ pravi Junge, da zadostuje, ako si ogledamo le majhen del zemlje, da jo moremo razumeti v njeni celoti. Dà, kdo jo more razpregledati v celoti? Saj jo gledamo zmerom le v malem.

To opazovanje v malem imenuje Junge opazovanje „zadružnega življenja.“ Kot take zadruge življenja smatra on: vrt, travnik, gozd, ribnik itd. Semkaj pelji učitelj svoje učence, tukaj jih navajaj opazovati prirodno življenje, uči jih, da ne smemo smatrati prirodnih prikaznij kot nekaj samo ob sebi umljivega, temveč da povsod je iskati vzrokov. Iz učinka sklepati na vzrok in obratno je jedna glavnih zahtev Junge-jevih. Tu se opazujejo posamezni deli ali organi, ali ne sami zá-se, temveč vedno v zvezi z njihovim opraviлом; upliv prirodnin na svojo okolico; upliv okolice na razvoj prirodnin; tu se opazuje, v kakem medsebojnem odnošaji so prirodnine, kako so druga od druge odvisne, kako druga drugi služi, kako se ljubijo in sovražijo. Kako se obravnavajo te skupine, kaže Junge praktično izpeljano v svoji knjigi: „Der Dorfteich.“

Zakone, katere naj ljudska šola upošteva, navaja Junge sledeče:

1.) Zakon o fizijoložni prikladnosti ali o obstanku pripravnosti, t. j. način življenja, prebivališče in uredba telesa se ujemajo. Post.: krt, povodne rastline, žolna itd.

2.) Zakon organske harmonije: Vsako bitje je ud celote. Takó se n. pr. jako zeló množé glodalci. Imajo 5—6 krat na leto mlade. Večina njih živi ob rastlinah. Če bi se preveč razmnožili, morda bi uničili nekatere rastline popolnoma. Da se pa to ne zgodi, imajo svoje sovražnike. Tako je harmonija med zvermi, glodalci in rastlinami. Iz nje nastaja ravnotežje med njimi; kajti tudi glodalci so potrebni, ker zadržujejo prebujno razrast nekaterih rastlin, kar tudi ni v smislu prirode, ki skrbi za največjo raznovrstnost. Ta primer še lahko razširimo. Miši pokončujejo čmrljem satovja. Čmrlji pa so glavni prouzročitelji oplodbe nekaterih rastlin, osobito detelje. Detelja je krma prežvekovalkam itd. Tako je skrbjeno, da se nobena prirodnina ne razmnoži preveč, pa tudi, da se preveč ne zmanjša.

3.) Zakon prilagodenja ali akomodacije. Življenje in organizacija prilagodita se v določenih mejah izpremenjenemu bivališču. Naša ovca izgubi pod tropami volno. Nekateri čmrlji, kateri imajo v ravnini svoja gnezda nad zemljo, jih narejajo na planinah v zemljo. Trtna uš živi pri nas pod zemljo, v gorkih krajih na listji nad zemljó.

4.) Zakon o razdelbi opravil ali diferencovanja organov. Čim več organov je za razna opravila, tem popolnejše je bitje. Črv mora s svojo

kožo opravljati več poslov: čutiti sovražnika, svoj živež itd. Pri mački bodo vsa ta opravila popolnejša, ker ima več organov za vse to.

5.) Zakon razvoja. Vsako bitje razvija se iz jednostavnega do stopinje primerne popolnosti.

6.) Zakon upodobljenja. Deli vsacega bitja razvijejo se vsled svoje notranje moči v določenem razmerji. Žir in ajdovo zрно sta si zelo podobna, a vendar nastane iz žira vedno le bukev, iz ajdovega zrna pa ajdova rastlina.

(Dalje prih.)

Národna vzgoja.

(Spisal Jos. Ciperle.)

37.

Čoži se jako rado, da zemlja ni več tako rodovitna, kot je bila nekoč. Res je to. Manjka gnoja, manjka pa tudi potrebnega in pred vsem praktičnega orodja za obdelovanje zemlje. S tistim orodjem, koje smo rabili z vspehom pred sto leti, ne moremo izgotoviti danes ničesa. Naši navadni plugi so jako malo vredni, če se ravno rado govori, da so z njimi naši pradedje izorali stotake iz zemlje. Res so jih izorali, a zato je postala pa tudi ubožnejša in slabejša zemlja, koji so jih vzeli. Ko bi imeli in rabili danes boljša orodja, boljše pluge, da bi z njimi posegli malo globokeje v zemljo, kjer je še tolsta in rodovitna prst, da bi jo ž njimi spravili na površje zemlje, gotovo bi izcerpali iz naših polj še marsikak stotak več, nego danes. V mnozih, mnozih krajih naše domovine obstoji kmetova beda ravno v tem, da premalo globoko orje. Naj se ne govori več ona nespamet: „Moj oče je oral tako, jaz bom tudi!“ — Da, če bodeš oral tudi ti dan danes tako, jo bodeš gotovo zaoral. Pametneje bode, ako se ojačiš, ter si kupiš primernejših poljskih orodij.

38.

„Nimamo časa, da bi brali“, — tako se radi izgovarjajo naši ljudje. „Ves ljubi teden moramo delati kot črna živina, in v nedeljo potrebujemo krvavo prav izdatnega počitka.“ — No, dobro se znate izgovarjati, dobro znate motiti sami sebe. Vedite, da je ta izgovor čisto prazen, še piškavega oreha ni vreden. — Vedite, da ste se ves teden trudili le telesno, in vaš duh počival in rekel bi celo spal je med tem skoro čisto. Celi teden zanemarjali ste duha, in če ga zanemarjate še ob nedeljah in praznikih, potem vam spí prav celo leto. S časom vam bode zaspal pa tako trdno, da ga še obuditi ne bodete mogli več. Čisto tumpasti ljudje bode, in zraven tega še velikanski

nevedneži. Ravno nedelje in prazniki so vam v to, da te dni povzdiguje te svojega duha nad vsakdanjost, da premišljate stvari, o kojih niste imeli prilike misliti med tednom. Nedelje in prazniki so ravno najugodniši čas, da si bistríte svoj um in svojo pamet s čítanjem koristnih knjig in s premišljevanjem naukov, ki se tičejo vaše časne in večne sreče.

Glejte, saj tudi jaz in z menoj vred še mnogi drugi, ki so se veliko učili, ne delajo drugače. Ves teden se bavim s poukom mladine, nedelje in druge proste dni pa prav vestno porabim v to, da pišem kaj svojemu milemu slovenskemu narodu. In ta bode imel morda kako korist od teh spisov, jaz pa gotovo nobenih. K večemu me bode še kdo oštel prav debelo za vse to delovanje.

Zraven nedelj in praznikov so pa še za čítanje koristnih stvari jako primerni dolgi zimski večeri. Namestu da ležite ali sedite za pečjo, ter si pripovedujete prazne marnje in vraže, raje prebirajte kako dobro knjigo. Naučili se bode iz nje gotovo marsikaj, kar bode lehkó porabili v življenji. Dobra knjiga varovala vas bode vseh nesmisli ter vam bistrila duha. Človek, ki mnogo bere in se mnogo uči, ne postane lehkó divjak in nečimernež. Branje in pouk blažita duha in srce, ter krepita značaj človeški.

Blag duh, blago srce in krepek značaj so pa tri najpoglavitnejše in najkrasnejše lastnosti popolnega človeka. Blagor mu, komur so dane v obilni meri. Ta človek ne propade, in narod tudi ne, koji ima mnogo tacihi odličnjakov,

Duha in srce podelil vam je Bog, a ne v to, da ju zanemarjate. ampak jedino v to, da ju izobražujete, kajti le na takov način približujete se svojemu stvarniku, kar je prav za prav jedini namen človeka.

39.

Našemu kmetu se ne more ravno očitati, da hlepi po užitkih. Jako skromen, v mnogih slučajih še celo preskromen je v jedi, pijači, obleki in stanovanji. Kako preproste so njegove jedí, izbirčen želodec ne bi jih mogel spraviti v sé. Njegova jedina pijača ves teden pri najtežavníšem delu je voda, in kaka voda dostikrat, da bi je ne pila najbolj žejna žaba. Kako preprosta je njegova obleka, brez vsacega lišpa, brez vsake dragocenosti in umetnosti. Zraven tega pa še njegovo stanovanje je v največ slučajih brez vse udobnosti komaj z najpotrebnejšo opravo preskrbljeno.

Ali pri vsem tem zapravi kmet dostikrat več, nego kdo drugi imajoč mnogo obilnejših dohodkov. Mnogokrat in mnogokrat videl sem po mestih naše kmete prodavše svojo robo na trgu obsedeti po krčmah. Tam so pili in se veselili, dokler je bilo v žepu kaj cvenka, in potem šli so domu s polnimi glavami pijanosti in s praznimi žepi.

V srce me je bolelo to. Saj je pa tudi to velikanska nesreča za našega kmeta. On, ki je pri delu tako resen, tako potrpežljiv, on je v krčmi tako lehkomišel.

Dalje sem videl tudi po vaseh mnogo kmetov, ki so sedeli kar po tri dni zapored v gostilni, in to celo v onih letnih časih, ko je največ dela na polji. Da je šlo med tem doma vse rakovo pot, to jih ni čisto nič brigalo. Oni so pili in peli, preklinjali in kregali se med seboj, v časih se celo pretepali. To je bila za nje glavna stvar. Oj, ubogi kmet! Pomni, da na takov način tudi dolgo ne bodeš posedal in popijal po krčmah. Kmalu ti poíde denar, posestvo pride na boben, in ti si prosjak brep ponosa, zgubljen za svojo družino in za narod slovenski, kojemu bi sicer lahko mnogo koristil. Kmalu, kmalu pride čas, ko te oštir ne bode hotel poznati več. Potem naj ti pa pomaga Bog, kojega si prej žalil tolikokrat s preklinjevanjem. Le tega si ne domišljuj, ti lehkomišeln kmet!

40.

A pijača ne spravi samo ob premoženje človeka, ampak ona ima še drug škodljiv vpliv: ona spravi človeka tudi ob zdravje. Znano pa je dalje, da le v zdravem in krepkem telesu biva zdrav in krepak duh, ki nasprotno tudi le ugodno vpliva zopet na telo. Sklepati smemo tedaj, da pijača ne škoduje samo gospodarskemu, ampak tudi duševnemu napredku vsacega naroda.

Razen Mohamedanov pijó dan danes vsi narodje na zemlji to ali ono vpijanljivo pijačo. Pač jih je celo med Mohamedani mnogo, ki javno pridigajo vodo, in skrivaj pijo vino. Tudi stari narodi: stari Nemci, stari Slovani in osobito stari Grki pili so jako mnogo. Ali vendar so bili stari Grki najodličnejši narod na zemlji. Še sedaj ni naroda, ki bi se mogel meriti po jakosti duha s starimi Grki, in vendar so oni pili mnogo več vina, nego ga kateri si bodi sedanji narod.

Pa saj je znano, da vino razvedrí duha, oživí živce in ojači telesne moči človeške. Se vé to velja pa tudi le o neskaženem vinu, ki je izdelano jedino le iz grozdja. Starim Grkom bilo je pa le tako vino na razpolaganje, zato jim tudi ni škodilo, zato tudi ni oviralo njihovega duševnega napredka, ampak celo pospeševalo ga je.

Dan danes pa ni predmeta, kojega bi bili ljudje bolj izopačili, nego ravno vino, ona ljuba božja kapljica. Kako vino pijemo danes! Mnogokrat celo videlo ni grozdja. Zato pa sedanje vino ne krepí človeka, ampak naravnost morí telesne in duševne sile človeške. Francoski učenjak Rabuteau dokazuje v svoji knjigi: „Des alcools et de l'alcoolisme“, da sedanja vina so zato tako škodljiva, in da zato ostrupljajo ljudi, ker nimajo v sebi tako zvanega vinskega alkohola, ampak namestu njega čisto druge alkohole, med kojimi je v prvi vrsti „fuzel“.

Če človek pije tudi zmerno taka vina, mu je že škodljivo. Kaj pa še, ako jih pije nezmerno. Saj vidimo tudi z lastnimi očmi lahko vsak dan, kako zdivjan rod so naši pijanci, in prej ali pozneje zblodijo in uničijo se jim njih duševne moči. Koliko manj blaznih bilo bi po naših norišnicah, ako bi bilo ljudem na razpolago dobro, zdravo in pristno vino. Osobito po naših slovenskih krajih potoči in popije se strašna obilica umetnega vina iz raznih židovskih vinskih tovarn na Hrvaškem. Ni ga že skoro kraja na Slovenskem, kjer bi se ne prodajalo tako vino, in redki so gostilničarji, kojih ponos je točiti pristno vino. Žalibog, žalibog. Zato pa tudi vidimo, kako hira naš narod, da nastopajo pritlikavci tam, kjer so pred par desetletji bivali še sami orjaki, kakor n. pr. v Bohinji. Bilo je le vino, slabo, umetno vino in zraven še žganje, koje jih je uničilo.

41.

Naši nasprotniki očitajo radi našemu narodu nezaupljivost, zani-karnost, zametovanje svojega narodnega in moškega ponosa, surovost in neodkritosrčnost. — Res se nahajajo te slabe lastnosti pri našem narodu, toda tudi drugi narodi, in posebno oni narodi, ki nam to radi očitajo, niso nikakor prosti teh napak. Opozorim tu še jedenkrat na sodbo francoskega pisatelja Renana, koje je izrekel o Nemcih, in koje sem navel v jednom prejšnjih poglavij. Opozorim posebno na „kruto silo“, po koji se odlikuje pred vsem nemški narod, koje pa slovenski še ne pozna, kajti v to je prepoplaven.

A vedeti je treba, da naši pradedje niso bili taki. Ravno nasprotno lastnosti so imeli, in sicer v toliki meri, da so jih občudovali radi njih drugi narodi, in osobito stari Grki. To nam pričajo razne zgodovinske priče in pred vsemi ruski zgodovinar Karamzin.

Teh lastnosti pač še po imenu ni poznal naš narod, dokler je bil svoboden, dokler je bil samostojen gospodar na lastni zemlji. Še le prišedši pod tuji jarem, še le postavši sluga teh narodov, ki so ga tlačili, in sicer tlačili v pravem pomenu besede, navzel se je te izpri-jenosti. Tu vidimo, da se dogaja s celim narodom to, kar se s posamičnikom, kedar pride ob svoje premoženje. Poprej ponosen in odkri-tosrčen človek, kot prosjak malodušen in neodkritosrčen.

„Pozno“ — tako piše Jos. Apih v svoji knjigi: „Slovenci in 1848. leto“, — je bila Slovencem ura osvobojenja; nad tisoč let je bilo preteklo, kar so bili izgubili politično samostalnost. V teku tisoč-letja je bila zadela jih izguba za izgubo, sosedje so prilastili si polovico našega ozemlja, dedščine očetov; omejujoč ozemlje, krčec broj naroda so pa krčili nam tudi pogoje narodnega bitja, politične samostalnosti in samobitnega duševnega žitka. Od severa in juga, od iztoka in zahoda

so nas dušili in tujčili ob straneh in v jedru. Neprenehoma se je umikal slovenski živelj nemškemu, n. pr. v starem Korotanu, dasiravno ne za uro hoda v sto letih, kakor veli stari račun. Ko nas je zbudilo 1848. leto, brojili smo k večemu 1·3 milijonov, pa še ta ostanek je bil razkosan in ohromljen“.

„Ohromljen pa je bil najprej v socialnem oziru, kajti nismo imeli vseh stanov, ki so bistveni deli zdravega narodovega telesa, zvršujoči različne naloge narodnega života. Plemstvo smo bili izgubili popolnem in prišli torej ob tisti stan, ki je bil do nove dobe narodom voditelj v politiki in v vojni in omiki in reprezentant narodne samobitnosti in samouprave, dasiravno čez to sebično braneč stanovske svoje predprave, ki jih je uničila nova doba; a pravice plemstva so bile dragoceni zaklad, ki je pripal srečnim mu dedičem — narodu. Kar je bilo poprej samo lastnina majhnemu broju, razdelila je konstitucionalna, demokratska revolucija med vse državljane. So pa li Slovenci mogli javiti se dediči po umrlem plemstvu? Je li bilo kako plemstvo, kojemu dedič je bil narod slovenski? Ne, postavni dedič plemstvu slovenske zemlje ni mogel biti narod slovenski; postavni dedič tujih in potujčenih naših „stanov“ je bil marveč nemški princip, težeč za gospodstvom v državi, opirajoč se na zaprašene listine zgodovinskega prava. Razumeva se, da revolucija ne priznava vselej tega prava in odkaže dedščino drugim, nego postavnim dedičem, pozivajoč se na čilo pravo — prirodno.“

Listek.

Sola in dom.

(Odlomki.)

II.

Krenil sem jo že nekoliko v stran. Toda nič ne dé! Vzemimo slučaj: Nekdo mora stopiti pred tega ali onega gospoda, ki stoji visoko nad njim. Hoče ga prositi kake podpore, milosti ali česa drugega. In treba je zbrati svoje misli in svoje besede v pravi red. Dási je vse to že prej storil, vendar sedaj, ko mu je nastopiti pot, ne vé prav dobro, kakó in kaj! Od svojega stanovanja do stanovanja tistega gospoda ima četrť ure normalne hoje, v tem slučaju morda pet minut več, če se mu kolena kaj šibé. Ali kaj storí naš moderni prosjak? Namesto da bi krenil naravnost, ubere jo po najdaljših ovinkih in ko pride pred vrata, še postojí in iz nova premisli in prevdari od konca do kraja! Potlej šele s polno vrečo pred skopega kupca!

S to zares idilično, v naših časih šestokrat se ponavljajočo dogodbico naj bodo opravičene uvodne moje besede.

Denašnji svoj spisek sem krstil na ime „Šola in dom“. Bolje bi bilo, da mu rečem „Nezrelo sadje.“ Zakaj? — Kdor pozna dom (katerega sam nima) iz lastne izkušnje toliko, kolikor razkošno življenje v svetlih dvoranah, kamor je morda kdaj skrivaj obrnil svoj strmeči pogled in kdor pozna šolo toliko, kolikor pivec moč novega vina, katerega je šele samó jedno čašo popil, ta ne more o teh prevažnih napravah govoriti nič več in nič menj, kakor o Niagari oni, komur še ni brizgnila nje na milijone kapelj razbita voda v prevzeto lice! Glejte, mi nismo bili tamkaj in vender vemo, kakó je onstran velike luže! Kar ne stori knjiga, spis, popis in slika, to napravi naša domišljija, ki je časih močnejša, kakor človekova volja in njegov razum.

Torej, gospá domišljija, ti imaš besedo! Govôri!

Ako si gospá, kakor sem te brez vsakega drugega atributa nazval, moraš imeti tudi moža, seveda, če nisi vdova. Ne! Možá imaš, četudi je srednjega spola — srce. Mnogi ljudje, kakor vemo, nimajo srca, in pri tistih ubožica samevaš, kakor Prešérnova „Zarujavela devica“, še drugi pa nimajo niti tebe! In glej, taki ljudje so dostikrat (če ne vedno) najzadovoljnejši. Pravijo celó, da so srečni, ker v miru in nebriznosti skrbé za svoje telesce, katero se ob dobrotah skrbnega svojega očeta kmalu razcvetè v precèj mogočno rožo, ki diši po samoljubji in največji prozi, kakor večina tistih, katere je rodil razsvetljeni, na najvišji stopinji stoječi devetnajsti vek!

In najtrdovratnejši moj tovariš, o katerem mislim, da ne seda v naročje takemu življenju, kateri nosi v sebi srce in poleg čustva nekoliko treznega mišljenja, mora absolutno reči: O, moderna sužnost, kakó si ti nečloveška! —

Toda pustimo to sužnost in pravdo o absolutnem primorANJI in denimo na rešeto naš naslov, da pridemo naprej in hitreje do konca.

Bil je neprijazen zimski dan. Po Dunanjski cesti tam proti zgodovinskemu Trzinu so ropotali kraguljci pred tri saní upreženim konjem. Na tistih sanéh pa so sedeli sami znani ljudje našega stanú, po trije do štirje na jeden par konj. Dosti se baš niso menili ti vrli prijatelji zimske prirode za oni jednolični sneg ob poti in za Kamniško železnico, na kateri ni bilo ves čas videti žive človeške duše. V živih pogovorih so dame gospodom in gospodje damam dopovedovali to in ono: morda o rokovnjačih, tatovih in roparjih, kakó so njega dni po teh krajih pozdravljali gospodo s cepi in nabrušenimi noži, morda o nedolžnem veselji te zimske vožnje, o vinu in pečenki, ki čaka rešenja pri Alešu. Resnično je, da vsega tega ne vemo. A nekaj sem si dobro zapomnil, ker tudi jaz sem bil med njimi, ki so šli gledat, kakó pada na kmetih

sneg in kakó se jé in pije zunaj Ljubljane. Sedel sem na zadnjem vozu, in samo ob sebi je umevno, da smo najprej opravljali tiste, ki so se vozili pred nami, potlej sebe in naposled tiste, ki so ostali v Ljubljanski megli in nje najbližji okolici. Beseda je dala besedo, in moj tovariš je dejal med drugim tudi takó-le: „Veste, gospica W. in Z. (to torej ni veljalo meni!) Kakó delim jaz ljudi?“ — „No, kakó!“ — „Čujte: ljudje so ali ljudje ali živali ali zverí!“ — Brrr, huda sodba, tovariš moj, mislil sem si ter si zapisal ta rek za ušesa, da ga ne zabim. In zabil ga nisem in danes ga bodem sam rabil. Oprosti mi pa, dragi tovariš, da se baham s tvojo modrostjo! Saj veš, da nečem biti junak basni „Sraka in pavovo perje!“

III.

Bog je položil sleharnemu človeku pri njega rojstvu isti neprecenljivi dar v prsteno ječo — dušo. Vzgajanje tega pravega in jedinega človekovega bitja je izročil človeku, pred vsem materi. Mati je, ki mora prva skrbeti, da ne okuži otroške duše, da jo okiti z vrlinami in čednostmi, da jo priveže náse in da ji učvrsti zlate nauke, katere sadi vanjo goreča nje ljubezen. Ta ljubezen pa izvira iz materinega čustva in mišljenja. Sama blaga, vzvišena v pojmu o človeškem življenji, bode skrbela, da ta blagost in vzvišenost postane polagoma otrokova last. Ni treba nikakega prigovarjanja, v nji deluje srce, ki bije za otrokovo blaginjo in v tej vzgoji jo navdušuje domišljivost, katera ji kaže ljubega sinka ali ljubljeno hčerko, spoštovano in cenjeno v poznih časih, ko bode živel sam ob sebi in blagoslavljal ljubeče v Bogu počivajoče materino srce! — Take misli razplamené v materi sleharni čut v veliko ljubezen. In ako ob nji skrbno ne čuje razum in strogost ter zadrževanje samega sebe, kakó lahko je mogoče, da zavlada v vsem materinem delovanji slepa ljubezen, katera je otroku kvarnejša, nego-li vzgoja brez najmanjšega znaka roditeljeve ljubezni!

(Dalje prih.)

E. Gangl.

Književnost.

Knjižnica za mladino. Tretji snopič „Knjižnice za mladino“ prinaša na prvem mestu „Petdeset basnij za otroke“. Zložil W. Hey. Poslovenil Anton Funtek. Od 25. strani naprej pa beremo 29 pesnij, katere je zložil Anton Funtek ter jih krstil s skupnim imenom »Iz mladih dni.« Berilo je skozi in skozi zabavno, kratkočasno, resnično za mladino. Prvih petdeset basnij obira živali vse po vrsti. Kakor v navadi, ne beremo tu direktnih moralnih naukov, kakoršni nimajo na otroka toliko vpliva, kakor pa oni, katere si sam iz basni poišče. Malo je takih sestavkov v naših knjigah za mladino, kakor je n. pr.: Jagnje (str. 20.), Ptič (str. 21.), Golobček (str. 23.), Pogača in kruh (str. 31.) i. t. d. Vsekako gre pohvalna beseda Antonu Funtku, kateri je basni res spretno in dovršeno poslovenil. — Funtkove izvirne pesmi „Iz mladih dni“ (največ pona-

tisnjene iz „Vrtca“) so izborne, otroškemu duhu do cela primerne in razumne. Jezik teče gladko, saj ga ima malokdo takó v oblasti, kakor Funtek. Reči smemo, da jih bode mladina zelo rada brala in se jih tudi na pamet učila ter jih morda pri svojih igrâh uporabljala. (Vesela godba; Vojaki; Pózor, četa!) „Ne vemo pa, kateri izmed pesmij bi dali prednost. Lep je „Angelj varuh“, še lepši „Oltar“, krasen „Pastirček“, „Dan“ . . . Kratko rečeno: Knjižnica za mladino prinašaj táko¹⁾ berilo in pridobila si bode mnogo čitateljev in naročnikov. To ji od srca želimo!

G.

Pomladni glasi posvečeni slovenski mladini. Uredil in založil Francišek Finžgar. V Ljubljani, 1895. Tiskala katoliška tiskarna. 5 zvezek. Cena trdo vezanemu izvodu 35 novcev, broširanemu 25 novcev. Po pošti 5 novcev več. Število mladini namenjenih spisov se zadnji čas v nas precej hitro množi, a žal, da kvalitativno ni vse tako kakor bi moralo biti. Ta snopič „Pomladnih glasov“ nas je pa zelo oveselil, kajti odlikuje se tako po vsebini kakor po obliki, zato priporočamo „Pomladne glase“ roditeljem in mladinoľjubom prav toplo. Razven prvega dobiti so še vsi ostali zvezki. Naróčuje se lahko tudi v semenišču pri semeníškem duhovniku, č. g. Fr. Finžgarju.

Wolf-Pleternikovega slovarja je izšel 18. sešitek ter prinaša gradivo od besede „sédmič“ do „spísница.“

„Jugoslavjanski Stenograf i Glasnik“. Št. 3 ima to-le vsebino: Hrvatski salon; Tehnika in kultura; Plovdiv; Kulturno zgodovinske novine; Raznoterosti; Dimitrije Bodi; Armijata i stenografijata; O početku i razvitku stenografije u Hrvatskoj; Kameralna stenografija; O pisalnih strojih; Stenografičeskoto buro; Stenografičeskata statistika; Stenografske novine; Iz drugih dežel; Književnost; „Stenograf“ ima jako raznovrstno vsebino. Ilustracije so krasne.

Domu in ljubezni. Besede E. Gangl-ove. Za moški zbor in tenor solo uglasbil ter pevskemu zboru »Glasbene Matice« poklonil Anton Nedvéd. Cena: partitura s štirimi glasovi á 60 kr., posamezni glasovi á 5 kr. Dobiva se pri skladatelji, Knežji dvorec, II. nadstr. Vsako pomnoževanje je po zakonu prepovedano. V Ljubljani, 1895. Založil skladatelj. — Tisek R. Miličeve tiskarne. To je najnovejše delo našega nevtrudljivega skladatelja. Ime Nedvédevo nam je najboljši porok, da je skladba izborna, zato jo prijateljem slovenske pesmi najtopleje priporočamo, tembolj, ker je delo skladatelj sam založil in je cena res zelo nizka.

Naši dopisi.

Iz Leskovca. Že več let zaporedoma spominjala se je naše revne šolske mladine visokorodna gospa grofinja Ana Auersperg, ter obdarovala po več revnih otrok s toplo zimsko obleko. Pretečeno jesen pa se je preselila blaga dobrotnica s svojo spoštovano obitelji na Dunaj. Stariši revnih otrok, kateri so se bili take podpore hitro privadili, oglašali so se pri šolskem voditeljstvu in prosili, da jih isto priporoči blagi dobrotnici. Pa odhajali so žalostni, ker so zvedli, da je dobrodelna gospa ostavila naš kraj in da se od nje letos ni nadejati podpore. Naši pa smo, hvalo Bogu, družega dobrotnika v osebi našega visokočastitega gospoda dekana dr. J. Sterbenca. Visokodušno se je letos pa on spomnil revne naše mladine ter dal napraviti 15 učencem novo obleko. Lahko si misli vsakdo, kako ponosno so skakljali dečki, ko so se prelevili od nog do glave ter zamenili svoje stare capice za lepo novo obleko, vsaki proti svojemu domu. Hvala Vam torej lepa, blagodušni gospod podpiratelj naše revne šolske mladine. Bog Vam povrni stoterno, kar ste storili našim revčekom, kateri so prevelicega veselja prevzeti skoro gotovo še pozabili

¹⁾ Pri oceni tacega berila, oziroma jezika, so gotovo vsi kritiki in „kritikuši“ jednega mnenja in nihče nima prilike „izjavljati se na vsa usta“, o sposobnosti pisateljevi in kritikovi, oziroma „kritikuševi“. *Uredništvo.*

zahvaliti se Vam, zato storim to jaz v njihovem imenu. Pa še druge hvale sem Vam dolžan. Ker sem že začel zahvaljevati Vas, naj izrečem na tem mestu še zahvalo za vse šolskemu voditeljstvu, oziroma šolske knjižnici podarjene časopise, osobito za „Kmetovalca in Dom in Svet“, katera čedno vezana že krasita našo šolsko knjižnico. Še ni konec moje hvale. Slavno društvo „Narodne šole“ pošilja nam že več let za letni donesek 10 gld. blaga v mnogo višji vrednosti. Temu podpornemu društvu pa menim, da najlepšo zahvalo izrečem, ako ga vsem šolskim voditeljstvom in krajnim šolskim svetom najtopleje priporočam. Že iz sebičnih namenov naroči vsako blago tam, kjer ga dobi najbolj po ceni. Ceneje pa ga ni mogoče dobiti nikjer, kakor pri podpornem društvu Narodna Šola. Društvo deluje brez vsacega dobička in si pridobiva tudi vedno več dobrotnikov. Darovi dobrotnikov pridejo v prid le obdarovanim šolam. Podpirajmo tedaj vsaj na ta način dobrodelfno društvo, da naročujemo pri njem šolsko blago. Kolikor več naročnikov, toliko več prometa, ker pa je veliko prometa je tudi več dobička in tega bodejo deležne le naše šole. Podpirajmo tedaj krepko društvo „Narodna Šola“! Še nekaj. Pred kratkem prejel sem tudi od gospoda Dragotina Hribarja v Celji nad 8 kg težak zavitek šolskega blaga, katerega ta pošilja naši šoli po naročilu slavne „Posojilnice v Krškem“. Že par let se nas spominja tudi Posojilnica v Krškem. Slava ji! Blago sicer ni najbolje, boljši bi bilo manj, pa to tako kakor se res rabi. Pa podarjenemu konju se ne gleda na zobe. Tedaj lepa hvala, bo vse jedno prav prišlo. Prosim še v bodoče Vaše naklonjenosti in podpore.

—k.

Iz sežanskega okraja. Kakor spomladno solnce vse oživlja in razveseljuje, tako je tukajšnje učiteljstvo vradostila vest, visokega ministerstva za bogočastje in uk z dné 14. sušca t. l. št. 2046, imenovanja našim nadzornikom g. Mateja Kante-ta nadučitelja — voditelja v Sežani.

V dan 4. aprila ob 1. uri popoldne priredilo je učiteljstvo novoimenovanemu c. kr. nadzorniku slavnosten banket, kojega se je udeležilo 28 učiteljev in 6 učiteljic. Ko se je učiteljstvo sešlo, napotilo se je v šolsko poslopje vabit novoizvoljenega nadzornika k slavnostnemu banketu. G. nadzornik, presenečen ljubezni svojih tovarišev, se je vabilu zahvaljeval ter se podal v naši sredi k slavnostnemu banketu v Mohorčičevo gostilno.

Med obedom je g. nadučitelj Anton Benigar govoril slavnosten govor, ki je prihajal iz srca in segel v srca. Poudarjal je vrline g. nadzornika že kot učitelja, nadučitelja, učit. zastopnika v okraj. šol. svetu, predsednika učiteljskemu društvu, družbe sv. Cirilo-Metoda in druge. Konečno slavljenca prosil, naj bi nam bil še nadalje pravi prijatelj, svetovalc, podpornik.

G. nadzornik se je ganjen zahvalil govorniku in učiteljstvu za skazano mu dozdanje zaupanje ter povdarjal, da nam hoče biti vedno pravi prijatelj, svetovalc, priporočevalec učiteljstvu, še nadaljnega odkritosrčnega zaupanja in kolegijalne ljubezni, naglaševaje, da največjo ljubezen mu skaže učiteljstvo, ako bode delovalo v istem smislu kakor do zdaj in še veliko več, s podvojenimi močmi v pravi navdušenosti na polju prosvete v napredek ljudske šole.

Popoldne ob 5. uri je skupščino s svojim prihodom počastil visokorodni g. grof, naš priljubljeni predsednik c. kr. okr. šol. sveta — glavar A. Schaffgotsch. Pozdravil je učiteljstvo, povdarjajoč, da je in vedno bode gojil ljubezen in spoštovanje do učiteljskega osebja, ki ima imenitno nalogo izobraževati ljudstvo, priporočevaje učiteljstvu, naj vestno spolnuje svojo vzvišeno nalogo v šoli in da zunaj šole dobrohotno poučuje ljudstvo v odstranitev morebitnih nedostatkov.

G. Janko Štrukelj nazdravil je preblagorodnemu c. kr. šol. predsedniku — glavarju, povdarjaje njega ljubezen do šole, naklonjenost do učiteljstva, in zasluge vladarske hiše za razvoj šolstva. Učiteljstvo je navdušeno zaklicalo trikratni Živio in skupno zapelo velečastno cesarsko himno.

Visokorodni g. glavar se je dobrohotno odzval napitnici ter nazdravil g. nadzorniku. G. nadzornik se je zahvalil g. glavarju i. t. d. Glasilo se je še več napitnic ravnopravnih vsebin z burnim odobravanjem, podprtih z Živio-klici.

Ob 6.^{1/2} uri poslovil se je od nas naš priljubljeni g. predsednik-glavar, kojemu je učiteljstvo zaklicalo navdušeni trikratni Živijo. Tako smo kraški učitelji v bratski ljubezni slavili našega novoimenovanega nadzornika. O sreče dan! Saj smo momentalno pozabili duhomornih skrbi; o dan veseli, ki so nam ga ustvarile šol. oblasti, ker je iz naše srede imenovan nadzornik, ki nam je bil 14 let tovariš, prijatelj in stanovski brat, ki je z nami čutil, trpel, veselil — in deloval v šoli in zunaj v versko-naravnem in patrijotičnem smislu v blagor mladine, človeštva in slavo države. A. F.

Vestnik.

Imenovanje. Okrajnimi šolskimi nadzorniki so imenovani: za okraja Postojna in Logatec s sedežem v Postojni nadučitelj Ivan Thuma v Postojni; za okraja Kranj in Radovljica s sedežem v Kranju nadučitelj Jožef Kragel v Trzinu; za okraja okolica Ljubljanske in Kamnik s sedežem v Ljubljani profesor na ljubljanskem učiteljskem Vilibald Zupančič; za okraja Krško in Litija s sedežem v Krškem nadučitelj Fran Gabršek v Krškem; za slovenske in utrakvistične šole v okrajih Novomesto, Črnomelj, Kočevje z začasnim sedežem v Črnomlju nadučitelj Anton Jeršinovič v Črnomlju; za nemške šole v teh okrajih s sedežem v Kočevju gimnazijski ravnatelj Peter Wolsegger; za slovenske in utrakvistične šole v Ljubljani profesor Fran Levec, za nemške šole v Ljubljani, v Krškem, Belišči, Domžalah, Vevčah in Goričah profesor B. Knapitsch.

Stanko Novak †. Minoli teden je umrl gosp. Stanko Novak, učitelj v Adlešičah. N. v m. p.!

Učiteljski konvikt. Posojilnica v Radovljici je darovala „Društvu za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani“ 40 K. Živela vrla podpornica ljudskih učiteljev!

Ljudskošolski zakoni in ukazi za Kranjsko so ravnokar izišli v Kleinmayr-ovi knjigotržnici. Več prihodnjic.

Izlet na Šmarno Goro priredi „Slovensko učiteljsko društvo“ v četrtek, dne 18. t. m. Odhod iz Ljubljane poludne z vlakom.

G. Francšek Praprotnik, brat velezaslužnega Andreja Praprotnika, je imenovan častnim občanom občine v Medvodah za njegove velike zasluge, ki si jih je pridobil za časa šestnajstletnega službovanja kot učitelj v Preski. (Prav od srca čestitamo vrlemu sodniku in zaslužnemu boritelju na šolskem polju na tem odlikovanju ter mu želimo, da bi zdrav in vesel mnogo let užival zasluženi pokoj! *Ured.*)

Društvu za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani je podaril preč. gosp. Martin Derčar, župnik v Preski 40 K. Bog povrni blagemu dobrotniku učiteljskih sirot tisočkrat to velikodušno darilo, društvu pa nakloni še mnogo tacih dobrotnikov!

Slovensko učiteljsko društvo je priredilo letošnjo zimo pet zabavnih večerov. „Pri štirih se je predavalo in pelo; jeden pa je bil kot pustna veselica s tombolo in plesom, katerega čisti dobiček je v korist „konvikta“ 140 K donesel. Pri prvih štirih večerih je g. predsednik Andr. Žumer predaval prav temeljito in zanimivo o „Lvovski razstavi“. Nadalje sta predavala g. Fr. Črnogaj trikrat in g. E. Gangl jedenkrat. — Zanimanje za društvene večere se je letos med učiteljstvom precej povzdignilo, kar je dokazal vedno prav obilen obisk. Počastilo nas je tudi več šolskih prijateljev, med njimi gg.: deželni šolski nadzornik J. Šuman, mestni župan P. Grasselli, direktor pripravnic J. Hubad, okr. nadzornik prof. Fr. Levec, deželni poslanci Ivan Hribar, Feliks Stegnar, dr. Ivan Tavčar, več gg. profesorjev srednjih šol, obilo zunanjih tovarišev in še mnogo družih. Tudi nekatere gđine tovarišice smo zopet videli. V pomladanskem in poletnem času se bodo prirejali manjši izleti, katerim želimo le lepega vremena in obilne udeležbe.

Šolski vrti na Kranjskem. Kakor povzamemo statističnim izkazom c. kr. deželnega šolskega sveta, bilo je koncem pretečenega šolskega leta na Kranjskem 213 šolskih vrtov in 175 sadnih drevesnic. V 162. javnih ljudskih šolah poučevalo se je o sadjarstvu in v 97. šolah o kmetijstvu. Posamezne stroke kmetijstva, o katerih se je poučevalo, so te-le: poljedelstvo, čebelarstvo, cvetličarstvo, gnojenje, zelenjadarstvo, trtojeja, živinoreja,

vrboreja, vinarstvo in kmetijstvo v obče. Največ šolskih vrtov (28) je v postojinskem, najmanje (11) v litijemskem in radovljiškem okraju.

Oklic. Kakor znano, je ustanovila „Zaveza slovenskih učiteljskih društev“ „Knjižnico za mladino“, katere je uže tretji zvezek izšel, a v kratkem zagleda četrti zvezek beli dan.

Do sedaj se je oglasilo do 500 naročnikov in je stvar v nekak tir prišla; a neznatno število — 500 naročnikov — še nikakor ne zadostuje za obstanek temu velevažnemu podjetju. Radi tega se podpisano predsedništvo obrača z najuljudnejšo prošnjo do vseh slovenskih mladinoľubov, da naj blagovolijo naročiti „Knjižnico za mladino.“ Vsaj je cena 1:80 gld. za 12 trdo vezanih zvezkov tako malenkostna, da jo zmore vsakdo. Le tedaj bode mogoče tudi vstrezati vsestransko vsem zahtevam glede „Knjižnice za mladino“, ako se oglasi zadostno število naročnikov, tedaj 1300—2000. Kako skrbje drugi narodi za jednaka podjetja, pač ni treba posebej naglašati.

S tem, da pomagamo postaviti „Knjižnico za mladino“ na trden temelj, da ji zagotovimo obstanek, izpolnimo tudi najsvetejši in najplemenitejši zakon napram nežni mladini. Nihče pač ne more zanikati, da nima dobra knjiga največ vpliva na mladino, našo bodočnost; in kakoršna bode mladina, tak bode narod. Ako se mladina navzame že v prvi dobi svojega življenja dobrih in pravih nazorov, gotovo jih bode obdržala celo svoje življenje. Mladina slovenska je že tako plemenitega srca, a če si smatramo kot naš najprvi in najglavnejši zakon, ohraniti to plemenitost srca tudi v dorastlem človeku, potem obranimo narod slovenski izvestno pred ono pogubonosno boleznijo, ki žuga uničiti vse družinske in človeške vezi.

In Vi, velečastiti pisatelji mladinski, oskrbite našej mladini primerne duševne hrane. Nagrada 4 gld. za tiskano polo res ni prevabljiva, a če Bog da, se bode povišala, če naraste zadostno število naročnikov. Večje plačilo Vam pa naj bode zavest, da ste tudi Vi pripomogli vzgojiti narod slovenski do naroda značajev, naroda poštenjakov.

Naročnina in rokopisi naj se pošiljajo „Goriška tiskarna“, Andrej Gabršček, Gorica.

Predsedništvo „Zaveze slovenskih učit. društev v Dol. Logatcu, 20. sušca 1895.

Ivan Šega s. r.,
t. č. tajnik.

Vojteh Ribnikar s. r.,
t. č. predsednik.

Zahvala. Slavni deželni odbor je nakazal društvu „Národna Šola“ vsled sklepa visokega deželnega zbora z dné 16. svečana 1895 za tekoče šolsko leto 200 gld. podpore. Odbor „Národne Šole“ si šteje v prijetno dolžnost izreči tem potom slavnoistemu naj-srečnejšo zahvalo.

Ljubljana, dné 29. sušca 1895.

Načelnístvo.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 495

o. š. sv. Na jednorazredni ljudski šoli na Dobovci je stalno ali začasno popolniti službo učitelja in šolskega voditelja z letno plačo 450 gld. opravilnino 30 gld. in stanarino 80 gld.

Prosilci za to službo naj svoje pravilno opremljene prošnje zakonitim potom semkaj vlagajo do 25. mal. travna 1895.

C. kr. okrajni šolski svét v Krškem, dné 28. sušca 1895.

Listnica uredništva in upravníštva. Vsem prijateljem in so-trudnikom: „Srečne in vesele velikonočne praznike!“

 Spominjajte se „učiteljskega konvikta“ pri raznih prilikah in zborovanjih!

«Učiteljski Tovariš» izhaja na 1 poli male osmerke 1. in 16. dan vsakega me-seca; ako je pa na ta dan nedelja ali praznik, izide dan poprej ali pa dan pozneje. — List stoji za vse leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 50 kr. Udje «Slovenskega učiteljskega društva» plačajo na leto 2 gld. naročnine in 1 gld. udnine.

Spisi naj se blagoizvolijo pošiljati uredníštvu v Ljubljani, Šubičeve ulice št. 1: naročnino pa prejema gospod A. Kecelj v Ljubljani na Kongresnem trgu št. 2.

Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko.

Izdavatelj in lastnik: Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani.

Tisek R. Miličeve tiskarne v Ljubljani.